MUHAMMED BİN HÜSEYN EL-BİSTÂMÎ (Kâdı Ebû Ömer)

Şafiî mezhebi âlimlerinden. İsmi, Muhammed bin Hüseyn bin Muhammed bin Heysem el-Bistâmî'dir. Künyesi Ebû Ömer'dir, İran'ın Bistâm (veya Bestâm) şehrinden olup, Şafiî âlimlerinin büyüklerindendir. Va'z ve nasihat ile çok meşgûl olduğu için "Vâ'iz" lakabı ile anılırdı. Fıkıh ilminde yüksek bir âlimdir. Nişâbûr'da kadılık yaptı. Hadîs ilmini öğrenmek için pekçok yer gezdi. Birçok âlimden yazarak hadîs-i şerîf öğrendi. Irak, Ahvâz, İsfehân ve Sicistân'da bulunan âlimlerden hadîs-i şerîf dinledi. Sonra bu hadîs-i şerîfleri, başkalarına yazdırarak öğretti. Şafiî mezhebini öğrenmek için gelenlere ders verdi. 408 (m. 1018) senesi Zilka'de ayında Nişâbûr'da vefât etti.

Şafiî mezhebinin en büyük âlimlerinden biri olan Kâdı Ebû Ömer, önceleri va'z ve nasihat meclislerine devam ederdi. Sonra bunu terk edip, fıkıh ve hadîs ilmini öğretenlerin ders halkalarına katıldı, ilmî münâzaralarda bulunur, fetvâ verirdi. Ebû Hâmid-i İsferâînî hayatta iken, Bağdad'a geldi. Ondan Şafiî mezhebini öğrendi. Şeyh Hâmid, ona çok ta'zîm eder, diğer talebelerinden daha üstün tutardı. Kâdı Ebû Ömer, mizaç ve ilim bakımından Ebû Tayyib-i Su'lükî'nin eşi, benzeri olan yüksek bir âlimdir. Ebû Tayyib ona kızını vererek, sıhriyet yolu ile akraba oldular, ikisinin nesebinden (soyundan) çok âlim kimseler yetişti. Fıkıh ilminde yüksek bir âlim oldu. Orada bulunan Ahmed bin Abdurrahmân bin Cârûd er-Rakkî'den, Süleymân bin Ahmed et-Taberânî'den Ebû Bekr-i Kabbâb el-İsfehânî'den; Ahmed bin Mahmûd bin Harzâz el-Ahvâzî'den, Ali bin Hammâd el-Ahvâz'dan, Ebû Bekr-i Katî'î'den, Ebû Muhammed bin Mâsî'den ve daha başka âlimlerden ilim alıp, hadîs-i şerîf öğrendi. Irak'a (Bağdad'a), Ahvâz'a, İsfehân'a ve Sicistân'a gidip, oralardaki âlimlerden hadîs-i şerîf dinledi.

Kendisinden de; Ebû Abdullah-i Hâkim, Ebû Bekr el-Beyhekî, Ebü'l-Fadl Muhammed bin Ubeydullah es-Sarrâm, Süfyân bin Hüseyn bin Fethiyye ve onun kardeşi Muhammed bin Hüseyn

bin Fethiyye, Yûsuf-i Hemedânî ve daha başkaları hadîs-i şerîf dinleyip rivâyet ettiler.

Hakîm-i Nişâbûrî, “Târih”inde diyor ki, “O, fıkıh ve kelâm ilimlerinde derin ilme sahip olup, asrının âlimlerinden üstündür. Vâ’iz idi. Sultan, onun Nişâbûr kadılığına ta’yini için emirname çıkarmıştı. Bu karar, 388 (m. 998) senesi Zilka’de ayının Perşembe günü kuşluk vaktinde bize okundu. Bu saatte, Recâ mescidinde kadılık meclisine oturtuldu. Bütün hadîs âlimleri, neş’e ve sevinçten güzel şeyler söylediler. Biz de sultâna ve adamlarına mektûp yazarak, Allahü teâlânın kendisine yardımcı olup kuvvetlendirmesi için duâ ettik ve teşekkürlerimizi bildirdik.”

> Onun bildirdiği bir hadîs-i şerîfte, Peygamber efendimiz (aleyhisselâm) buyurdu ki: “Hediye, ihtiyâç anında ne güzel anahtardır.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Târih-i Bağdâd cild-2, sh. 247

2) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-4, sh. 140

3) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 187